

Nr 355.

Av herr **Gränebo m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 59 har framlagts förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde. Förslaget i par. 3 av detta lagförslag till gränsdragning mellan allmänt och enskilt vatten vid kusten av Kalmar län innebär, att betydande delar av enligt nu gällande bestämmelser enskilda vatten utanför öarna Vällö och Runnö samt de såsom enskilda hävdade fiskevattnen utanför Svartö samt Ödängla och Björnö komma att bli allmänt vatten, för den händelse lagförslaget i oförändrat skick skulle komma att godkännas av riksdagen. Denna överföring av enskilt vatten till allmänt skulle för befolkningen på dessa öar komma att medföra stort ekonomiskt avbräck i deras näringsutövning och även ur andra synpunkter innebära stora nackdelar.

Befolkningen på dessa öar är för sin utkomst så gott som uteslutande hänvisad till fisket. Möjligheterna att driva jordbruk på öarna äro mycket begränsade på grund av jordens dåliga beskaffenhet. Jorden består mestadels av ör- eller sandjord och är mycket grund. Alla odlingsmöjligheter såväl på huvudöarna som kringliggande mindre öar och holmar ha utnyttjats, men de förstå icke för att skaffa befolkningen försörjning. Fisket har varit och måste även för framtiden förbli huvudnäringen på dessa öar, om deras befolkning skall kunna livnära sig och stanna kvar därstädes.

Av ålder har vattenområdet kring såväl Vällö som Runnö med kringliggande smärre öar och holmar ansetts såsom ensamt tillhörigt fastigheterna på huvudöarna. Runnö var fram till år 1767 kronohemman. Nämnda år försåldes hälften av ön till två öbor och den andra hälften till tre andra öbor. Genom dessa köp övergick kronans fiskerätt i de nya ägarnas hand. De av ålder hävdade gränserna för de enskilda fiskevattnen kring Runnö fastställdes år 1929 av vederbörande häradsrätt. Vad Vällö beträffar, härstammar dess befolkning likaledes från gamla lotsläkter, som voro bosatta på ön under den tid denna var en kronans lotsplats.

Även under den tid då kronan ägde dessa öar, hävdades fiskerätten i samma utsträckning som nu såsom tillhörande öarna. Gårdarna friköptes

i början av 1800-talet. Därvid medföljde enligt köpehandlingarna öarna tillhörig fiskerätt. De av ålder hävdade gränserna för de enskilda fiskevattnen kring Vällö ha vid tvenne tillfällen fastställts av vederbörande häradsrätt efter verkställda lantmåteriförrättningar. Senast skedde detta år 1944. Äganderätten till fiskevattnen kring Runnö och Vällö och omfattningen av dessa vatten ha alltså otvetydigt fastslagits.

Beträffande omfattningen av den yrkesverksamhet fiskarbefolkningen på dessa öar utövar må anföras några siffror, hämtade ur Sveriges officiella statistik och avseende år 1945. Då funnos på Runnö 19 yrkesfiskare och 2 binäringsfiskare. På Vällö funnos 30 yrkesfiskare och 1 binäringsfiskare. Fiskredskapens anskaffningsvärde utgjorde för Runnö 106 050 kr. och för Vällö 197 843 kr. Båtarnas anskaffningsvärde utgjorde resp. 24 300 och 54 475 kr. Fångstens totala värde utgjorde för Runnö 89 922 och för Vällö 168 794 kr.

Fisket utövas som gemensamhetsfiske och skötes synnerligen väl av öbefolkningen. Fiskarena ha vidtagit omfattande åtgärder för att åstadkomma en god fiskevård. Fiskodlingen på Vällö är synnerligen omfattande, och det torde knappast någonstans på den svenska ostkusten förekomma en så förnämlig fiskodling som på Vällö. Resultatet av denna fiskodling kommer givetvis även kringliggande fiskevattnen till godo.

Om den i propositionen nr 59 föreslagna gränsdragningen fastställs, skulle många av de mest givande fångstställena kring öarna komma att frånhändas den på desamma bofasta befolkningen. Den skulle alltså förlora äganderätten till dessa delar av fiskevattnen kring öarna, som skulle bli allmänt vatten med rättighet för vem som helst att fiska därstädes. Detta kommer att medföra stort avbräck i såväl ålfisket, som är mest betydelsefullt för fiskarena på Vällö och Runnö, som för fjällfisket. Inkomsterna av fisket måste komma att sjunka avsevärt för fiskarena på dessa öar. Det blir icke heller möjligt att bedriva ett rationellt fiske kring öarna, då en förutsättning härför är att fisket skall få bedrivas ostört. Detta kan knappast komma att ske med den gränsdragning mellan enskilt och allmänt vatten i dessa områden, som föreslås i den nämnda propositionen. Det torde icke vara möjligt att förhindra, att utomstående fiskare, havsfiskare och nöjesfiskare, kringgärda de utsatta fasta fångstredskapen med långrevar och nät, vilket kommer att skada och försämra ålfisket. Personer, som äro obekanta med fiskevattnen i dessa områden, skulle för övrigt endast med stor svårighet med sjökortets hjälp kunna skilja på gränserna mellan enskilt och allmänt vatten. Särskilt bör påpekas, att den enligt propositionen föreslagna sträckningen av gränsen från Träthällarnas huvudö—Långgrunds norra udde ej kan med tillämpning av 300-metersregeln fastställas utan att densamma utmärkes å vattnet, vilket torde draga oerhört stora kostnader. Liknande exempel kunde anföras längs hela den föreslagna gränssträckningen. Redan

dessa skäl tala för bibehållande av en av ålder känd och respekterad fast gräns. Tvister om fiskegränsernas rätta läge och sträckning skulle knappast kunna undvikas. Det är också uppenbart, att fiskarena inte längre kunna ha samma intresse av att hushålla med fisketillgången och vidtaga kostsamma och arbetskrävande åtgärder för att främja fisket, om andra fiskande, som icke på något sätt bidraga till fiskets förkovran, draga största nyttan därav.

Om befolkningen på Runnö och Vällö avhändes så stora delar av sina fiskevatten, som avses i propositionen, bli de ekonomiska följderna svåra. Då avkastningen av fisket kommer att kraftigt minska och andra utkomstmöjligheter icke stå till buds, kan man med all sannolikhet förutsätta, att öarnas befolkning kommer att avsevärt minskas. Visserligen skall ersättning lämnas för de ekonomiska förluster, som fiskarena åsamkas genom överförandet av delar av deras enskilda vatten till allmänt, men denna ersättning kommer endast de nuvarande ägarna av fastigheterna på öarna tillgodo. Dessa fastigheters framtida värde kommer att bli mycket lågt.

Inom jordbrukspolitiken söka statsmakterna förstärka de ofullständiga jordbruken genom att tillföra dem jord eller skog, så att brukarna erhålla tillfredsställande utkomstmöjligheter. Här går man en motsatt väg och splittar under årtionden upparbetade och rationellt bedrivna fisken. En grupp näringsutövare får sina utkomstmöjligheter väsentligt kringskurna, samtidigt som staten måste vidkännas stora utgifter på grund av ersättningar för förlorad fiskerätt. Detta kan icke anses vara ett rationellt handlingsätt.

De söder om Vällö liggande fiskevattnen, tillhörande byarna Svartö och Odängla samt Björnö, ha för ortsbefolkningens ekonomiska utkomstmöjligheter samma betydelse som fiskevattnen kring Runnö och Vällö. Dessa på fastlandssidan belägna byars befolkning skulle inte kunna ekonomiskt existera, om de berövades inkomsterna av fisket inom de vatten, som sedan urminnes tider hävdats såsom dem tillhörigt enskilt vatten.

Särskilt beträffande fiskevattnen mellan Vällö och Svartö är detta fiskevattens fredande förutsättning för att fiskevård och fiskodling fortfarande skall kunna med framgång bedrivas av Runnö och Vällö gemensamhetsfiskevattensföreningar.

Enligt vår mening tala de här anförda skälen för att gränsen mellan allmänt och enskilt vatten kring Runnö och Vällö med kringliggande öar och holmar drages på det sätt, som av ålder hävdats och som vederbörande domstol fastställt, alltså att med tillämpande av 180-metersregeln allt vatten innanför Tjudö sydspets, Trattehällar—Norr-sättningens norra ände—Skälsändan—Runnö Röskär—Stora Skorvan—Lilla Skorvan—Slobbsudden—Oxenäs—Vällögränsen mot Sandö—från Runnögränsen Sandö nordspets—Taktö nordspets—Eneskärs yttre båda—Vällö rumps nordostspets—Vällö rumps sydspets—Stora Sillkrokens ostspets—Svartögränsen i riktning mot

Gåsö ostspets till Svartningsskärs ostspets—Långskärs ostspets—Törnskärs ostspets förblir enskilt vatten.

Med anledning av vad som sålunda anförts få vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 59 med förslag till lag om gräns mot allmänt vattenområde måtte besluta, att gränslinjerna mellan allmänt och enskilt vatten å i motionen berörd sträckning fastställas i enlighet med vad som i motionen angivits.

Stockholm den 21 februari 1950.

C. P. V. Gränebo.

Arthur Heiding.

Axel Mannerskantz.

Bil.

PM

med detaljmotivering till motionens förslag till ändrad sträckning gränsen Trattehällar—Törnskärs ostspets.

Delen Trattehällar—Skälsändan.

Stora ålfisken med fasta redskap (ålbottengarn) tillhörande Runnö ligga inom detta område. Dessutom idkas inom detta område ett givande fjällfiske, vilket vårdats av fiskevattensägarna och inom vilket avsevärda inplanteringar av fisk ägt rum.

Delen Skälsändan—Slobbsudden.

Samma förhållanden gälla här som i föregående punkt.

Delen Slobbsudden—Oxlenäs.

Här sammanfaller den gamla av oss hävdade gränslinjen med den enligt propositionen föreslagna i huvudsak.

Delen Oxlenäs—Sandö nordspets.

Samma motivering som i föregående punkterna. Dessutom förekommer här ett laxbestånd, som går upp till lek i Emån. Här bedrivs en avsevärd inplantering av såväl lax som laxöring, sik och gädda. För tryggande av fiskodlingen föreligger verkligt behov av att det inom dessa punkter liggande området skyddas.

Delen Sandö nordspets—Eneskärs yttre båda.

Då denna gränslinje sammanfaller i stort sett med den av oss hävdade, ha vi ingen särskild detaljmotivering att anföra.

Delen Eneskärs yttre båda—Vällöromps nordöstra udde.

Inom denna gräns ligger Vällös mest givande fasta ålfiske, liksom ett givande fjällfiske förekommer härstädes. Såsom vi påpekat i motionen är det av vikt att fisken här inte onödigt störes.

Delen Vällöromps nordöstra udde—Vällöromps södra udde.

Propositionens och motionens gränslinjer sammanfalla i stort sett.

Delen Vällöromps södra udde—Stora sillkroken—Gåsö ostspets.

Här förekomma stora inplanteringar av olika fiskslag. Så t. ex. inplanterades inom detta område våren 1949 7 miljoner sikyngel samt betydande mängder gädda. Detta område har ansetts såsom ett av östra skärgårdens bästa fiskreservat, vilket f. ö. kan styrkas av fiskeriintendent Sahlin. Ett fortsatt skyddande av detta område är förutsättningen för ett givande fiske inom dessa delar av skärgården.

Delen Gåsö ostspets—Törnskärs sydspets.

Dessa fiskevatten ha av ålder hävdats såsom tillhörande Svartö, Ödängla och Björnö. Fiskevattnens fredande är nödvändigt för att de innanför liggande byarnas befolkning skall kunna i fortsättningen existera såsom jordbrukare och fiskare. Fisket bedrivs även inom detta område med bl. a. fasta redskap, varför samma motivering som förut nämnts gäller även inom detta område.

Förklaring på vissa i motionen angivna punkter, jämförda med sjökortet.

Norrsättningens norra ände; På sjökortet ca 800 meter nnv. Långrund.

Runnö rödskärs norra udde; » » samma namn.

Skälsändan är belägen strax utanför Runnö röskär.